

Nyilvános hirdetés

Ausztria és Magyarország összes lakosaihoz!

A t. cz. közönség óriási részvétele folytán a nyilvános lakásokban megjelent hirdetések által ajánlott végeládás iránt a Kunzschmidt János Károly féle 121 évig fennállott nagy üzletház hagyatékának örököseire több mint hét harmaddal kevesebb lett, s az örökösök az utolsó értekezleten elhatározták a meglevő legjobbjel eladását mártól kezdve még csak három hétig folytatni. Aki tehát pompás és kitűnő árut majdnem ingyen akar magának szerezni, a megrendeléssel saját érdekében siessen.

Hogy a nyomtatásban zavar ne okoztassék, a tárgyak előbbeni darabszáma meghagyott.

- Következő árak vannak még készletben:
- 4500 darab női ing legfinomabb angol chiffonból és valódi selyemi hímzés-betétekkel, egy valódi hímzéses darabonként 1 frt 50 kr. Tuzatonként 16 frt 50 kr.
 - 1500 darab női éjjeli corset, ugyanolyan minőségű, nagyon hosszú s egész hosszában avetési hímzés-betétekkel, fölötté elegáns kiállításra. Diszes darab minden nőnek, darabonként 1 frt 50 kr. Tuzatonként 16 frt 50 kr. Ugyanazok nehéz baroetből, dréja 1 frt 60 kr.
 - 5600 darab női alsószoknya legfinomabb szürke vászonból, valódi selyemi sávokkal díszítve, darabonként 1 frt 40 kr., tuzatonként 16 frt 50 kr. Ugyanazok vörös erőtől díszítve 1 frt 50 kr., tuzatonként 16 frt 50 kr. Ugyanazok néha numerából, dréja 1 frt 75 kr. Ugyanazok legfinomabb és legnehezebb posztóbb legfinom. pamukkal hímzéses és körül plissurova fodrokkal és kiegészítve, dréja 2 frt 50 kr.
 - 3500 darab férfing legfinomabb angol chiffonból, 4-szeres mellé, sima vagy hímzett és tetészes szerinti nyakkbőség-gel, drébonként 1 frt 50 kr., tuzatonként 16 frt 50 kr.
 - 1500 tuzati damasz asztali garnitúra, virágokkal díszítve; egy abroncs, és 12 servietto 2 frt 85 kr. Minden házban nélkülözhetetlen a esodás olcsósága.
 - 4000 tuzati török törülköző késszen beszege, minden darab külön összehajtogatva, vörös csikokkal és hosszú rojtokkal ellátva, legfinomabbon piqurova, pompás szépségű. Tuzatonként 3 frt 75 kr.
 - 9000 darab nagy női kendő legfinomabb berlini pamutból szövet, hosszú rojtokkal a legújogtobb, legpompásabb és leglátványosabb minőségben, u. m. skót, török, szürke kék, fehér, fekete, kockás, vörös, barna, stb. stb. darabonként 1 frt 20 kr., tuzatonként o. 6. 12 frt 50 kr.
 - 400 db uti plaid, roppant nagy és vastag legnehezebb, legposztóbb szövet, elegáns angol mintákban, u. m. barna, szürke románcos, nehéz rojtjal; roppant hosszúságú és szélességű folytatán, öltönydarab, uti takaró, dypterid, női szőnyeg, gyártmány, alkalmazható, 9 méter, 29 évi használatra is beillő, 2 elegáns öltöny készíthető; állaluk felső kabát, evőköpeny, női palotot teljesen nélkülözhetők; I. minőség előbb 15 frt, most csak 5 frt 85 kr. II. minőség előbb 12 frt most csak frt 4-85 dréja.
 - 900 vég házi vászon, teljes 30 rőt; legjobbj, legnehezebb, legjelesebb gyártmány, házi használatra; 1 vég 5 frt 50. A pamut ára roppant emelkedik, a vászon nem sokára még egyszer annyiba fog kerülni, minél fogva mielőbbi megrendelés mindenkinék ajánljuk.
 - 500 db. selyem agytakaró, legnehezebb lyoni shappeselyemből, kék fehér vörös és sarga csíkos; dréja 4 frt bámulatos olcsó.
 - 320 tuzati selyem zsebkendő legnehezebb lyoni selyemből, minden színben, minden db. más színben; nyakkendőkre is használható; csak frt 3.50 tuzatja.
 - 350 gobelin készlet, két legfinomabb agyterítő és asztalterítő, bársonybolttal, színeztyűltekben pompás kivitelben az egész készlet, azaz mind a 3 db. ára együtt csak frt 7.50
 - 5000 trb. lepedő, jó selyes bőrvászonból, tökéletes még a legnagyobb ággyra is, varrási nélkül, drébonként 1 frt 35 kr., tuzatonként 15 frt.

Mindenki a ki egyszerre legalább 15 frt értékűt vásárol, ráadásul, tehát ingyen kap egy avyási órát hassú láncszal, francia arany bronz-plasztikból, melynek pontos járásáért 2 évi jótállás nyújtatik. 1349 képméret melletti megrendelések postai-utalvány vagy ca. kir postai-utalvány mellett is) s alulról egész állal teljesítetnek

Erbschaftsverwaltung RABINOWICZ,
Bécs, II. Schifftgasse Nr. 20.

HAZAI IPAR

Levélpapír-újdonságok

jelentek meg

RIGLER JÓZSEF EDE

budapesti gyártelepében.

Kaphatók a gyártelep belvárosi raktárában

késkeméti utca 13-dik sz. a.

Kimerítő árjegyzékek kívánatra bérmentve küldetnek.

Gyártelep: VI. róza-ut. 55. sugárutról jobbra.

Szellemileg elmaradtak

gyermek és fiatal emberek, kik otthon vagy közönséges intézetben nem nevelhettek, igen egészséges fejvével, jó hírű intézetben kitűnő apólast, tökéletes családhoz tartozósgot s lehető legjobb kiképzést nyervek. Egynehány teljes életére is ott lehet. Közlelebbi a tervezetben.

Dr. Zda-Blasewitz, Marschall-Pl. ee 15.
1398

Foerster, igazg.

Legújabb szabad. billard-golyók.

Alulírott bátoroklik tisztelettel tudatni, hogy sok évi fáradság után ikerült neki 1168

billard-golyókat

készíteni, melyek jószág és tartosság tekintetében minden eddigit messze fölülmulnak.

Szín, hang és ruganyosság tekintetében teljesen hasonlítanak az előfántesont-golyókhoz, azonban elpusztíthatlanság tekintetében messze fölülmulják azokat, miután törés vagy repedés e golyók-nál teljesen lehetetlen, s erre néve 1 évi irásbeli jótállást vállalok. Egy darabnak ára 62 mméterig 5 forint, 62-66 mméterig 6 forint, 66-70 mméterig 6 frt 50 kr., nagyság szerint.

Közel 100 billard, minden rendszerből, folyton raktáron.

es. k. kiz. szabadalm. billard- és billard-golyó-gyára,
KNILL KÁROLY, Bécs, IX. Rossau, Rothe Löweg. 5. u. 7.

Évenként 3 húzás! MAGYAR Évenként 3 húzás!

VÖRÖS-KERESZT-SORSJEGYEK

legközelebbi sorsolás

már márczius elsején

1426 melynél az adó- és bélyegmentes

FŐNYEREMÉNY 50,000 O. É. FORINT.

A törlesztési sorsolásokban minden sorsjegyek 6-tól 10 fttig húzatnia kell, azonkívül azonban tovább játszik az **összes főnyereményekre.**

Ezen sorsjegyek napi árfolyamon (ma circa 6 frt 50 kr.) vétetnek és eladatnak Budapesten

a magyar leszámítoló és pénzváltó banknál,

Évenként 3 húzás! Dorottya-utca 6. sz. Évenként 3 húzás!

ANGOL ÚJDONSÁG RUHÁKBAN ÉS JELMEZEKBEN

Kiállja a versenyt a lyoni bársónnyal az árnak egy negyedével.

Kékesfekete, elpusztíthatlan, ug, sz. minden divatszín.

1266 **UTÁNZATA A GYÁRI JEGYNEK:**

NONPAREIL VELVETEEN

NONPAREIL

TRADE MARK - VELVETEEN

NONPAREIL VELVETEEN

TRADE MARK - VELVETEEN

NONPAREIL VELVETEEN

mely két-két méter tulsó oldalán van alkalmazva.

Könnyű! Simuló! Selyemszerű! Tartós! Kitűnő! Sűrűszővőt! Esőcsepp nem piszkítja!

Bármilyen alkalmazásban pótolja a lyoni bársonyt!

Kapható minden nagyobb divatárú-üzletben.

Kitűnő illatszerek,

a Victoria-illatászat különlegességei.

YLANG-YLANG DE MANILLE.

As illatszerek győgye.

CHAMPACCA DE LAHORE.

Eroleti s igen kellemes.

MELATI DE CHINE.

1236 **Évenként 1 frt 50 kr.**

Kül. emble illatszerek: ... frt 1.00, ... frt 1.20, ... frt 1.50, ... frt 1.80, 2.00, ... frt 1.50, ... frt 1.80, 1.00, ... frt 2.00.

Hajolaj ... frt .80, 1.00, ... frt 2.00.

PARIS: Rigaud & Cie, 8, rue Vivienne.

Magyarországi főraktár: Török József gyógyszeri, király-utca 12.

Bécs! Páris! London!

Halljátok és csodaljátok.

A vagyonbuktott „Nagy Anglo-Britt erőtgyár” tömeg-gondnoksága az összes árakat még a becsáron is sokkal alább eladja. Az összesnek előleges beküldése vagy 8 frt 70 kr. utánvétele mellett igen csinos ét. és dessert-service a legfinomabb angol-britt-erőtgyár (mely előbb 40 frtba került) kapható. Minden megrendelő az evőszékzők fehér színének megmaradásáról szóló 10 évi kezesség iratot nyer.

- 6 táblakés, jeles aczélpengével,
- 6 valódi angol-britt ezüstvilla,
- 6 massiv ang. britt ezüst evő-kanál,
- 6 f. ang. britt neh. ezüst kávé-kanál,
- 1 db. ang. britt neh. ezüst leves-szedő,
- 1 mass. ang. britt ezüst tejszedő,
- 6 jeles ang. britt kés-zámoly,
- 6 mass. ang. britt ezüst dessert-kanál,
- 6 valódi ang. britt ezüst eszege-villa,
- 1 jeles bors- vagy csokortartó,
- 6 szép massiv tojás-tálca,
- 6 legfin. ang. britt ezüst tojás-kanál,
- 1 pompás ang. britt ezüst felszolgáló tálcá 30 ctm. hosszú,
- 1 legfinomabb teaszűrő,
- 2 diszes salon gyertyatartó,
- 61 darab. — 8 frt 70 kr.

Annak bizonyítékul, hogy hirdetésem

nem szédelgésen

alapszik, ezennel a nyilvánosság előtt kötelezem magamat, ha az árak nem letszének, azokat minden kifogás nélkül visszavállalni; egy a megrendelés minden kockázatát nélkül jár.

A ki tehát jó és szolid árakat, nem pedig holmi silányaságot akar pénzéért kapni, míg a készlet tart, bizalommal forduljon a következő címhez:

MORITZ STERN,
Wien, Wollzeile 22.

Tisztító por a főnnebbi evőszékzőkhöz nálam kapható. Egy tobor ára 15 kr. Fiókok: Páris és Londonban. 1044

9-IK SZÁM. 1884. BUDAPEST, MÁRCZIUS 2. XXXI. ÉVFOLYAM.

Előfizetést feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 frt POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: 1 tétlőre ... 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: 1 egész évre 8 frt tétlőre ... 4 * Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK: 1 egész évre 6 frt tétlőre ... 3 * KIRISZAI előfizetésekre a postaihoz meghatározott vitellő is csatolandó.

AZ ORSZÁGOS TÖRTÉNETI ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁS.

A régi magyar ötvösművéség emlékeiről szólván, említettük, hogy különösen egyházaik roppant mennyiségű egyházi szerek és edényeik készítettésével mely jelentékeny mérvben folytak be e mű-iparág fölvirágoztatására.

Fejedelmek, egyházmegyék, királyaink, főuraink kegy- és fogadalmi ajándékai hogy gyakran mely díszdaggú tettek egyes fő- és székesegyházakat, vagy káptalanokat, — melyeknek azután külön-külön valóságos kincstáraik voltak: érdekes példát találunk reá épen a budavári Nagyboldogasszonyról nevezett főtemplom történetében.

Midőn 1526-ban a mohácsi vész hírére Buda lakosain a legnagyobb remület vett erőt, a királyné, ingóságait összeszedve, Burgió Antal pápai követ, Thurzó Elek a több főúr kíséretében Pozsonyba futott. Hasonlót tettek Budának legtöbb lakosai, Nagyboldogasszony templomának (mely ma sokak által hibásan Mátyás-templomnak nevezetik) lelkeszei és Budaváros tanácsának tagjai, mint a templom kegyurai, nagy szorgosan összehajtották annak kincseit és értékes készleteit, hogy megmentésük végett hajón szintén Pozsonyba szállítsák. Alig hogy Budát, szerencsésekre sietve két hajón elhagyák, már szeptember 10-én Szelejmán Buda alatt állott, melynek kulcsait egész Földvárig elejébe vitték. Szeptember 14-én pedig már megkezdte a rombolás művét, midőn is a nagy templommal s az elrejtett kiváltságvelekek együtt az egész város lángba borult.

Ezenközben a Nagyboldogasszony templomának kincseit vívó hajók Esztergomig minden veszély nélkül szerencsésen elértek. Ott azonban, hol Magyarország főpapjának akkor is székhelye volt, — Orbáncz Endre esztergomi várnagy, — ki, midőn értesére esett, hogy Szalkay László érsek a csatában elesett, magát minden fék nélkül érezte, mint a legáljassabb utonálló támadta meg a Dunán vontatott hajókat és azokból igen jelentékeny részt, bizonyára mindazt, a mi neki csak tetszett, elzárkányolta.

Esztergamtól azután Pozsonyig háborítatlanul haladtak a megmaradt kincsek, hol azok a város főpolgár-

mesterének, bírójának és esküdöt polgárainak őrizet mellett leltár végett átadattak. Midőn azután előbb 1539 ben a kincsek egyik része visszaadott a Nagyboldogasszony templomának, másik fele pedig 1626-ban a pozsonyi káptalannak, az ez alkalomból fenmaradt leltárakból fogalmat alkothattunk magunknak, hogy milyen és miféle kincsekkel bírtak hajdanta főegyházaink. Nem említtve a vállkandók, miseingek, stóliák százakra menő számát, csak egyes kiválóbb egyházi öltönydarabokat említtünk föl. Ilyenek:

Négy dalmatika fehér damaszból, a bold. Szűznek igaz gyöngyökkel körülöglaltlalt képevel. Egy miseruha egészen gyöngyökkel kirakva. Hátrésze kettő van osztva. Az egyiket a feltámadott Üdvözítő ábrázoltatik, a mint a sírből kiemelkedik, melyet örök fognak körül, ezek között fordul elő az adományozó is ezüst pánczéllal. A másik részben pedig az angyali üdvözlöt van ábrázolva. Az előrészen az 1450 évszám van behimezve. Egy miseruha vörösselyembáronybol aranyhímzéssel, melyen a bold. Szűznek szeplőtlen

AZ ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁS IV-IK TERMÉBŐL. — FEGYVEREK ÉS RÉGI LŐSZERSZÁMOK.

AD SECUNDAS EGREGI DOMINI GEORGII RADWANSKI NYPTIAS CIVITAS.
 NOVIZ OLIENSIS PROPTER FUTVRAM AC PERPETVAM SVAM ET HOEREDVM
 SVORVM AMICITIAM DONO DEDIT J. 5. 7. 6

A Radvánszky-féle pohár díszítése.

20 10 17 15 4 9 19 21

2 22 24 7 [26] 25 23 5 6

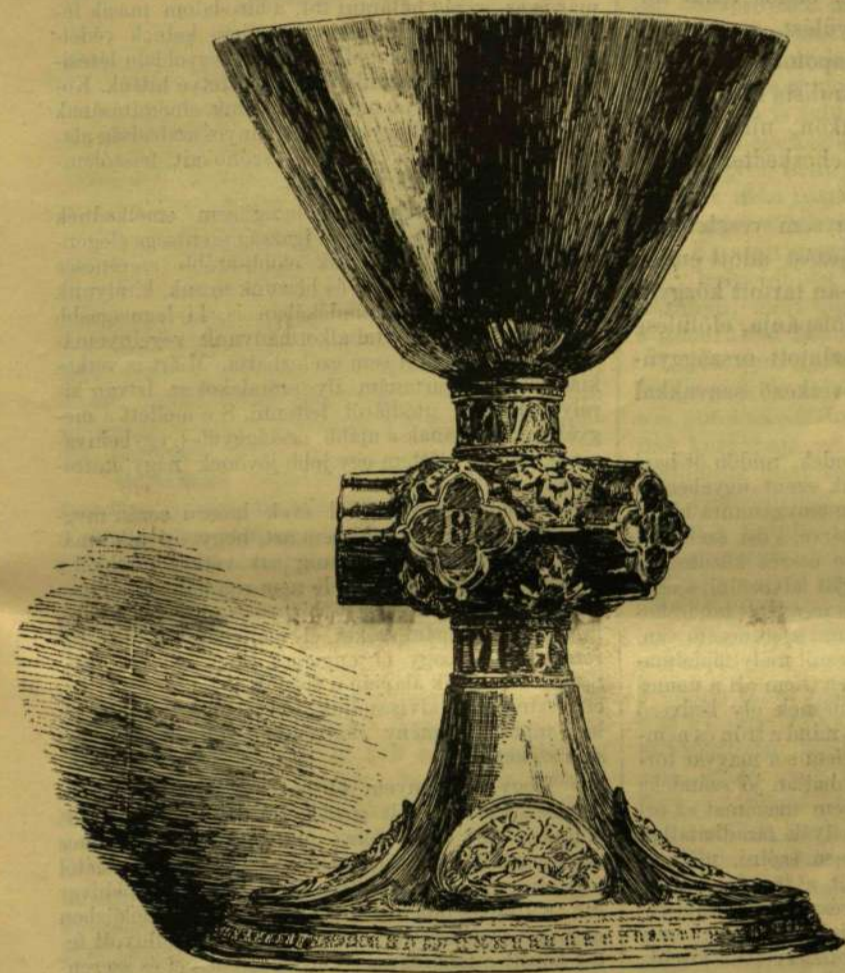

8 3 16 33 32 27 14 18 1

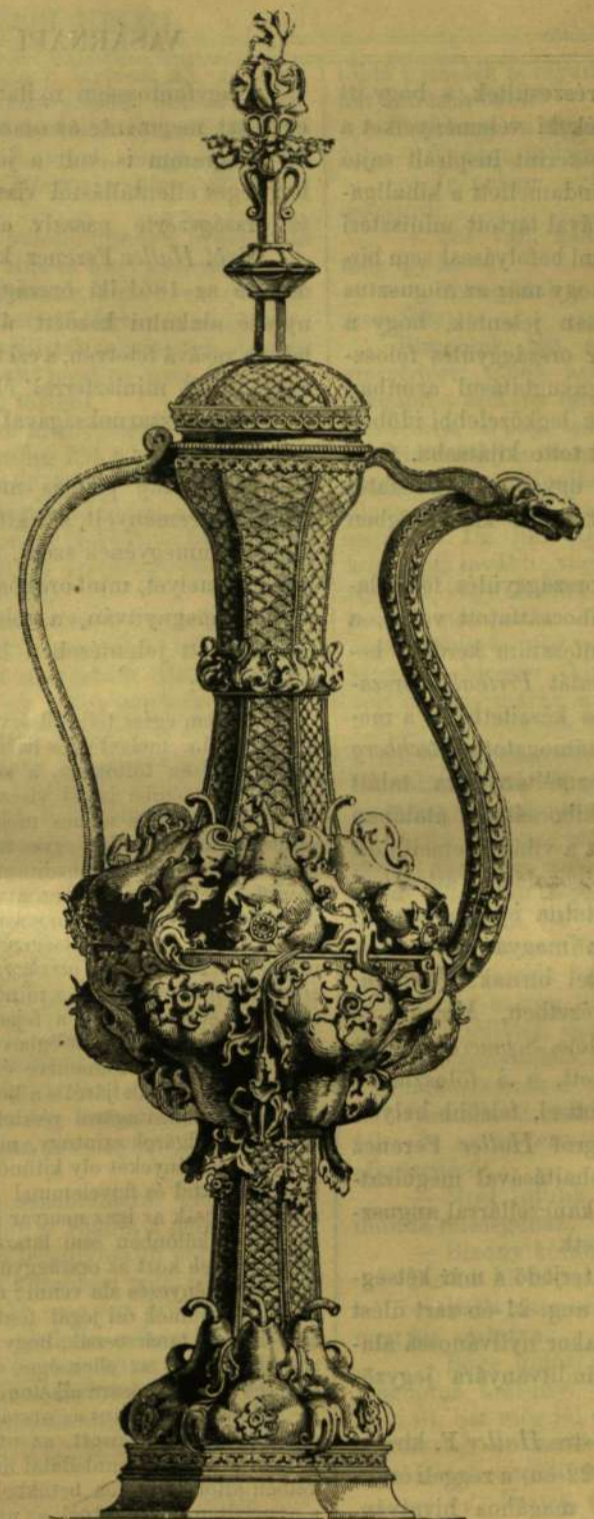

13 28 12 29 31 11 30

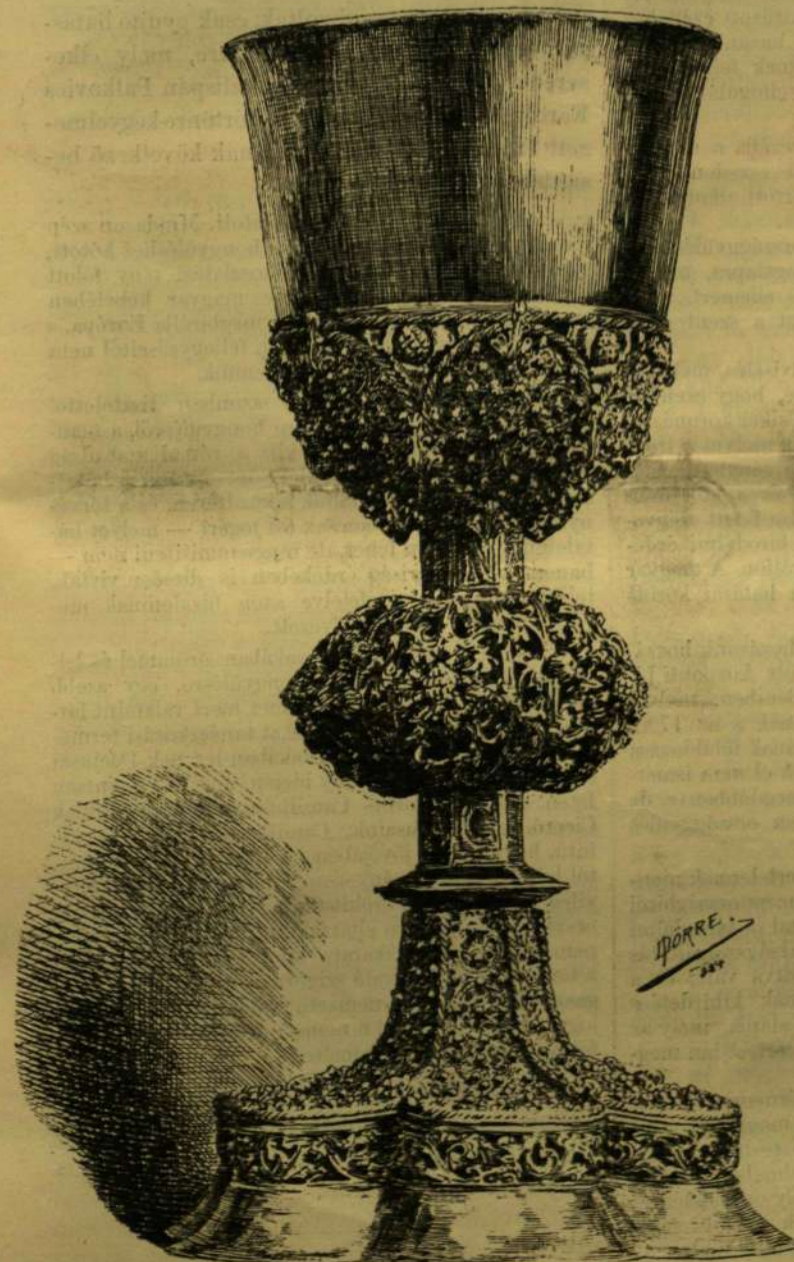
Billikomok, serlegek és kupák a XVI. és XVII. századból.

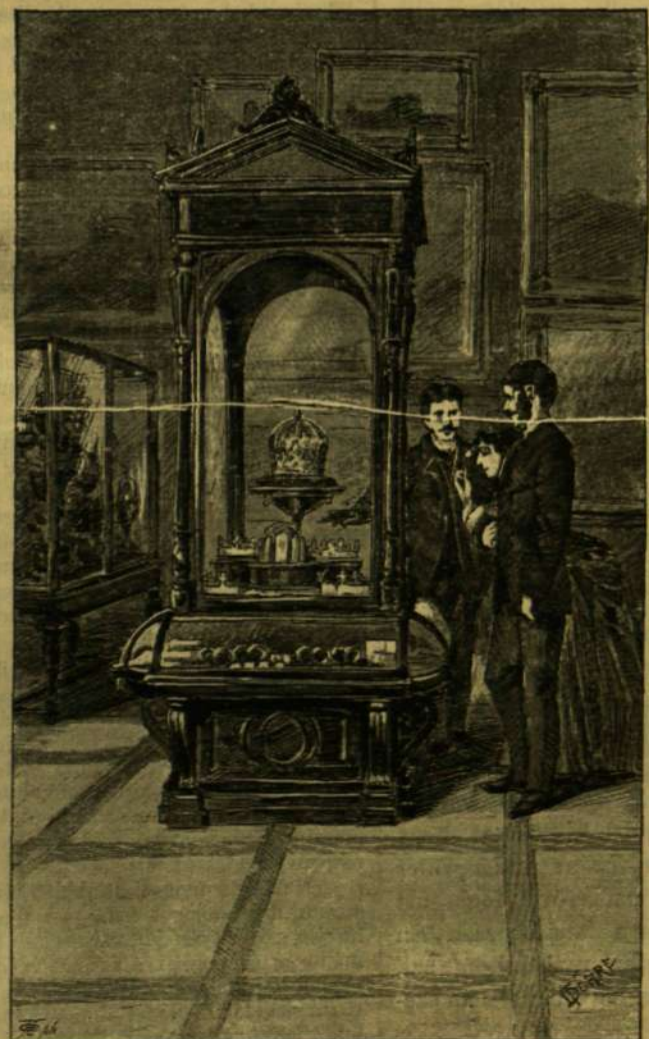
XIV-ik századbeli kehely a budavári főtemplom hajdani kincseiből.

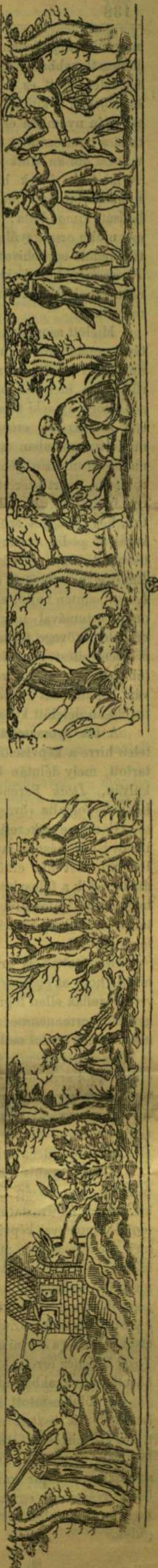
Csucsives stíli szenteltvíz-tartó korsó.

XV-ik századbeli kehely a budavári templom hajdani kincseiből.

A koronák szekrénye a 3-ik teremben.

magánkihallgatásban is részesültek, s hogy itt himezetlenebben fejthették ki véleményeiket a fejedelem előtt, ez az időszerű inspirált sajtó hasábjairól is kitünik. Mindamellett a kihallgatás után nyomban egy órával tartott miniszteri tanács határozataira semmi befolyással sem bírtak, mi onnan tűnik ki, hogy már az augusztus 20-iki bécsi hírek biztosan jelenték, hogy a minisztertanács a magyar országgyűlés felszámolását kimondta; megnyugtatól azonban egy újabb országgyűlésnek legközelebbi időben történendő egybehívását tette kitérőre.

Mielőtt azonban az országgyűlés felszámolását rendelő kir. leirat kibocsátott volna, a miniszteri tanácsban manifesztum kérdése került szóba, melynek javaslatát Perthaler országgyűlési törvénykezési tanácsos készítette, és a melyet Schmerling erősen támogatótt. Rechberg miniszter azonban a közméltánlyatra talált manifesztum szövegének kibocsátását általában rosszalta, mert szerinte ez a világ szemei előtt egy tünt volna fel, mint igazolás, s attól tartott, hogy ürügyet szolgáltatna idegen beavatkozásra, pedig szerinte a magyar viszonyok tisztán belügyi természetű bírnak. Forgách, Eszterházy osztoztak a nézetben, Mecséry és Lasser szintén hajlottak feléje, Schmerling tehát manifesztumával megbukott, s a főlösletáisi rendelet szövege fogadtatott el, felsőbb helyen is szentesítést nyerve, gróf Haller Ferenc tábornagy pedig végrehajtásával megbízott. E határozat Forgách kancellárral augusztus 20-án délelőtt közöltetett.

A tűz gyorságával terjedő s már kétség-telen hírre a képviselőház aug. 21-én zárt ülést tartott, mely délután 4 órakor nyilvánossá alakultván, Deák Ferenc indítványára jegyzőkönyvbe foglalta óvását.

E napon érkezett Pestre Haller F. királyi biztos is, és másnap (aug. 22-én) a reggeli órákban mindkét ház elnökét magához hivattván, átadta nekik a főlösletáisi rendeletet, kijelentvén, hogy teljhatalommal levén felruházva, megbízottságát, ha szükség lenne, katonai erővel is végre fogja hajtani.

Számítottak is erre a bécsi államférfiak, híven: hogy az emigráció-adta utasításokat követő hazafiak ellen fognak szegülni s az országgyűlést permanenssé nyilvánítják. Csálodtak, mert Deák Ferenc méltóságoságát higgadtságára és bölcsességére nem számítottak, még kevésbbé számítottak arra, hogy a nagy férfiú példája és tanácsa a nemzetet minden elhamarkodástól, de a meghunyászkodás szegyenétől is megóvni tudja és fogja. Ezt az augusztus 22-iki ülésben előfordult incidens kellőn világítja meg.

Midőn ugyanis a főlösletáisi rendeletet tartalmazó, aug. 21-én 11,336 sz. a. Bécsben kelt kir. leirat felolvastatott volna, Bernáth Zsigmond meggyei képviselő, a régi gardának jó hírű, de aggságában most már elgyengült hőse, fájdalmától elragadtatva szólt: „Mi a legmélyebb tisztelettel oszunk szét, mihelyt a jegyzőkönyv hitelesítettét; térdet, fejet hajtunk e parancsolatnak.“ Zugás, „Nem kell!“ felkiáltások jeleztek a szavai által keltett visszatetszést. Deák Ferenc erre zajos éljenek közt állott fel, következő szavakban ütve helyre a dolgot.

„A főlövastatott kir. leiratok és azon kijelentés, mit tisztelet elnökünk előadott, hogy t. i. a kir. biztos az esetre, ha az országgyűlés föl nem oszlanék, katonai erővel fogja azt felszámolni, kizár minden tanácskozást. Én tehát részemről egyszerűen nyilvánítom azt, hogy az erőhatalomnak tetteg ellene nem szegülök.“

A GYŐZTES BERTÓK.

— Elbeszélés. —
Irta SIENKIEWICZ HENRIK.

Lengyelből fordította: OSOPEY LÁSZLÓ.

(Folytatás.)

Második rész.
Bertók otthon.

III.

A szunyogból elefant nőtte ki magát. A német lapok mennydörgő cikkeket írtak azon üldözésekről, melyeknek alá van vetve a békés német lakosság, a kormányellenes izgatásoktól és vallási fanatizmustól bátorított tudatlan és barbár esősöselék részéről. Böge uram lett a nap hőse. Ő, a szerény és csöndes tanító, a ki az állam távol határain terjeszti a művelődést, ő, a misszionárius, ki a barbárokat a kulturának megnyerni iparkodik — ő lett első áldozata a bíbés agitációknak. Szerencse, hogy százezer német áll a háta mögött, a kik meg nem engednek, hogy stb.

Bertóknek sejtelve se volt arról, minő főrteget gyülekezik a feje fölött. Ellenkezőleg, ő abban a szent megyőződésben élt, hogy megnyeri a pört a törvényszék előtt is. Hiszen Böge volt az, a ki elverte a fiut, Böge esett Bertóknak először, s a kolonisták voltak az ő megtámadói. A világ világos; ő kénytelen volt védekezni. Aztán meg őt megebesítették a fején, őt, a kinek a neve ott diszelgett a nappaparakokban, a ki megnyerte az ütkezetet Gravelottenál, a ki beszélt Steintetz-czel is, s a kinek mellett érdemrendek díszíték. Az igaz, hogy ő is furesának találta, hogy a németek minderről szépen megfélekedtek és őt megsértették; hasonlóképen nem érte fel észszel azt sem, miért mondja Böge minden alkalommal, hogy a németek legyőzve a francziákat, azt tehetik a lengyel parasztokkal, a mit akarnak. De a mi őt magát illeti, e tekintetben rendületlenül meg volt győződve arról, hogy a törvényszék és a kormány az ő pártján lesznek. Ott mégis fogják tudni, ki ő és mi ő, és mit tett a háboruban. Ha más nem is, Steintetz bizonyára megvédi őt. Hiszen ez a háboru okozta, hogy ő elszegényedett és adósságot vett föl a házra — lehetetlen tehát, hogy ne neki adjanak igazat.

Az alatt zsendárok jöttek Pogbenbinba Bertókért. Nagy ellenállásra készülhettek, mert ott valának töltött fegyverek. De hát csak lötkeztak. Bertóknak esze-ágában se volt az ellenállás. Azt mondák, hogy üljön fel a székére, — hát felült. Magdolna asszony kétségbeesett arccal vágott s egyre ismételte: — Minek ütötte a francziákat! Jaj most a te szegény fejednek... jaj!

— Pszt balga! — felelt Bertók és vigan mosolygott a járó-kelőkre.
— Megmutatom én nekik, hogy kit sértettek meg! — kiáltott a szekérről.
És érdemrendeit felrakva a mellére, úgy ment a bíróság elé, mint valami triumfátor.
Hogy, hogy nem, a törvényszék elég kegyes volt iránta. Az enyhítő körülményeket betudták neki s mindössze hét heti fogságra ítélték.
Aztán meg százötven márka bírsággal is elmarasztalták azon a czimen, hogy azt Böge s a többi 'megsértett gyarmatosok' kapják.
„De azért a büzös — így irt törvénykezési rovatában a „Posener Zeitung“ — nemcsak hogy semmiféle megbánást nem mutatott az ítélet kihirdetésekor, sőt ellenkezőleg olyan szitkozódásban tört ki, és annyira kezdte emlegetni légből kapott érdemeit az állam körül, hogy szinte csodálkoznak kell, mért nem indított ellene az ügyész új keresetét a törvényszék és a német nemzet megsértése miatt...“

Tehát Bertóknak elég alkalmat nyújtottak arra, hogy elméllkedjék kissé gravelottai, szedáni és párisi hőstetein.
Mindamellett igaztalanok volnának, ha fel nem említenék, hogy Böge uram eljárása is nyílt kárhözottatást vont magára. Ugy bizony! Egy esős reggelen valamelyik lengyel képviselő nagy ékeszlással bizonyította, hogy a pozeni lengyelekkel való bánásmód mennyire embertelenebb most, mint a nem rég elmúlt tanúsított férfiaság és önfeláldozása következtében jutalomképen több gondot kellene immár fordítani arra, hogy a lengyel lakosság

érezést gerjeszzen is tehát minden kebelben az ősi alkotmány kivívására irányzott országos tanácskozásnak felbuzakítása: ebben mindazonáltal szent ügyünk minden védelmének elnévését hinni, vak-ság lenne.

Ime alig hangzottak el országgyűlésünk termeiben a honatyáknak a törvényességét sürgető szavai, már is az ország határain tul, a birodalom másik felében, ugyazon intézet kebelében kelnek védelminkre hatalmas hánok, melynek egyoldalú létesítése által alkotmányunkat veszélyeztetve hittük. Következőleg leginkább országgyűlésünk elnévésétől tulajdoníthatjuk, hogy az alkotmány szabadság alapsága a birodalom népeinek szónokait felszólalásra, — védelminkre buzdítá.

De habár sehoh egy hang sem emelkednék ügyünk védelmére, a jog és igazság szentsége elegendő arra, hogy ügyünknek előbb-utóbb szerencsés megoldásában bízzunk, és bizunk urunk, királyunk ő felségének atyai szándékában is, ki legmagasabb elozlató rendelete által alkotmányunk védelnyomását a legtávolabbról sem cölözözhatta. Miért is vétkek kishitűségnek tartanám ily szándékot sz. István király fejedelmi utódjáról feltenni. S e mellett a megyék fentartásának s újabb országgyűlés egybehívásának ígérete előttem egy jobb jövőnek nagy kezessége.

Az Isten kegyelméből évek hosszú során megszilárdult bizalommal hiszem azt, hogy ősi alkotmányunk el nem vesztet, míg azt vétek kezékkel s ildomtalanossággal magunk le nem romboljuk; s hiygeje el a tisztelt gyülekezet, biztosítom önöket, hogy míg csak e főlösletáisi széklet el nem hagyom, a biztos remény sem hagy el engemet, hogy ősi alkotmányunkat s annak alapját a trón és nemzet teljes kiengesztelődéséig kivívandjuk; ellenben azon pillanatban, midőn e remény elenyésznek, elhagynám e díszes széklet is.

Hogy e reményem el ne hagyjon, Isten után legelőször is a tisztelt gyülekezet őszinte szives istápolására van szükségem; mert a megyék ildomos magartartásától, a köztanácsokozások észleyes vitelétől függ, hogy az országgyűlés mielőbb ismét egybehívásák, s a tapasztalás és megfontolás által időközben nagyobb s czelszerűbb engedeleyekre felhívott felek között a tanácsokozások új lelkesedéssel s szerencsésőbb sikerrel ismét megindulhassanak. Eljen a haza!

Bármi békitő, csillapító volt is a hercegsprimásnak a biztos remény sugaraival átszótt beszéde, szemben a tényleges politikai orszákoskodásokkal, melyeknek a gyűlés tagjai naponta közvetlen tanúi voltak, csak gyujtót hatásal bírtak elkeseredett kedélyeikre, mely elkeseredés az ez időszerűt első alispán Palkovics Károly, halálra ítélt, de 15 évi börtönrre kegyelmezett 1848/9-ki kormánybiztosnak következő beszédében nyert kifejezést:

„Az országgyűlés felszámoltatott. Mindazon szép remények, miket a nemzet e hongyüléshez kötött, elpárologtak. Nem akarok a szétszórtalás tény fölött bírálatot mondani, minden egyes magyar kebelében meg van felette hozva az ítélet, megbírálja Európa, s nekünk, ugyhiszem, a történelem fejzeiseitől nem leend mit félünk, mit szegyenlenünk.“

Kötelességemül ismerem azonban tisztelettel meghajolva megemlékezni ezen hongyülésről, a nemzet bizalma választottjairól, kik a római szabadság aranykorának jellemre emlekezettve, tántoríthatatlant és szilárdan megállták a küzdterén, és a törvényesség pajza alatt nemcsak ősi jogért — melyt hatalomnak letiporni lehet, de megsemmisíteni nem — hanem az emberiség érdekében is dicsően viték, teljes mértékben megfeleleve azon bizalomnak, melyt a nemzet bennök helyezett.

Hazám e válságos korszakában örömmel és lelkesedéssel tekintek vissza e hongyülésre, egy szobb jövő feletti hit dagnaszja keblemre, mert valamint látam Cicerókat és Hortensiusokat tanácskozási természetben, úgy az áldozatok korszakában lesznek Decimusi és Regulusai, és végveszély idején, melytől mentesen Isten, lesznek Furnis Camillusai, s miután vannak Ciceróink, Regulusaink, Camillusaink: ki oly kis hitű, hogy hazája jövőjében ne bízzék?! E bizalomtól lelkesítve indítványozom: miszerint jegyzőkönyvileg ünnepélyesen örökítsük meg: hogy az 1861-iki országgyűlés minden eljárását, minden határozatát a nemzet egyetemes akarata kifizetésnek elismerve, a törvényes terezh való szigorú és méltóságos teljes ragszkodása és az ősi nemzeti, valamint nemzeti jogok megvédése által a nemzet tiszteletét és háliáját teljes mértékben kiérdemelte.“

Esztergommege volt tehát egyike a megyéknek, melyek először nyilatkozván az országgyűlés felszámolása felől, annak óvását is magokévá tevék.

emberi jogai tiszteletlen tartassanak, s végül akgy Böge szemelátomást visszaél tanítói állásával, midőn veri a gyermekeket, disznóknak csu-folja őket és azzal fenyegeti, hogy a háboru után lábál fogják tiporni a németek az ő lakosságát.
És miáltal a képviselő mindezt előadta, az eső kedvére esett tovább, és mert esős időben az emberek rendszeren álmosak, hát a konzervatívok módosan ásítottak, nem különben a német szabadelvűek és a szoczialisták is ásítottak, de még a czentrum is ásított, mert ez még a kulturharcot megelőzőleg történt.
Nagyon könnyen megfogható, hogy ez előzmények után napirendre tért a birodalmi tanács a 'lengyel sérelem' fölött.

Ez alatt meg Bertók üldögélt a börtönbén, vagy helyesebben szólva feküdt a börtön kór-házában, mert megnyílt az egyik sebe: melyt a háboruban kapott volt.
Ha nem gyötörte a láz — egyre gondolkozott, gondolkozott akár az a pulykakakas, mely a sok gondolkodásban meggebedt. De hát Bertóknak kutyabaja se lett a sok gondolkodástól — legfőlebb, hogy semmit se gondolt ki.
Hébkorban, főleg oly pillanatokban, melyeket a tudomány 'ézőn pillanatok' czimén ismer, megfordult az ő agyában az is, hátha szükség nélkül ütötte oly nagyon a francziákat.

Magdolna asszony pedig nagyon nehéz napokra virradt föl. Meg kellett fizetni a bírságot — és nem volt honnét. Igaz, hogy a lelkes segítői akart rajta. De hát kisült, hogy magának a lelkiatának is alig van negyven márka a pénztárában. Hiában, Pogbenbin szegény eklézsia, aztán meg a jó öreg sohase tudta, mire fogy el a pénze. Járzinszki ur se volt ideháza. Azt beszélik, hogy háztűznézi ment a lengyel királyságba, valami gazdag családhoz. Nem csoda, ha a jámbor Magdolna asszony azt se tudta már hol áll a feje.

Határidő-meghosszabbításra gondolni se lehetett. Mihez fogjon? Eladja a gebét, vagy a tehenet? Amugy is a legulsyobb napok következtek be. Az aratás kuszóbon volt, pénz kellett a betakarításhoz, neki meg egy fabatkája sincs. A szegény asszony törtelte a kezét kétségbeesésében. Több kérvényt nyujtott be a törvény-székhez, legyen irtalommal iránta s vegye tekintetbe Bertók érdemeit. Még feleletet se kapott rájuk. A határidő meg egyre közeledett és vele a bírói foglalat.

Buzgón imádkozott az éghez és imája közben visszaemlékezett a régi, a háboru előtti jó időkre, a mikor még jómóduak voltak, és Bertók télen a gyárban dolgozott. Elment a komához, sőtborhoz pénzt kölcsönözni, de biz ezeznél is üres a ládája. A háboru megcsinylette valamennyi. Justhoz már fordulni se mert, hiszen úgy is tartozott már neki, s a kamatot sem se fizette. Azonban Just egészen vártatlanul maga toppant be hozzá.

Egy délelőtt ott ült Magdolna asszony háza kuszóbon, és nem dolgozott semmit sem, mert a keserűség tönkre tette egész munkakedvét. Merveen bántul magára elé, el-elnézta a levegőben röpököt arany-legeket és el-elgondolta, hogy 'mily szerencsés a rovarok nemzetsége, kedvére játszik, adót se fizet stb.'. Olykor-olykor nehéz fohász tört ki ajkain, magával rántva az egy pár igét is: „Istenem! Istenem!“ — Egyszer csak előtün a kapu előtt Just hosszú orra, mely alatt ott volt az elmaradhatatlan porcellánpipa is. Az asszony szinte hólhálavány lön. Just megszólalt:

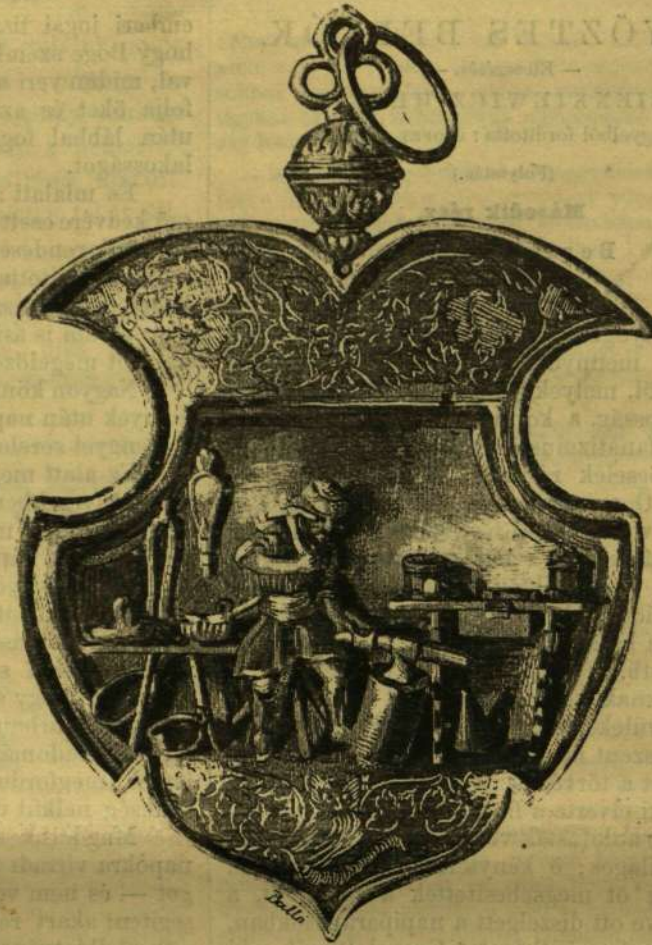
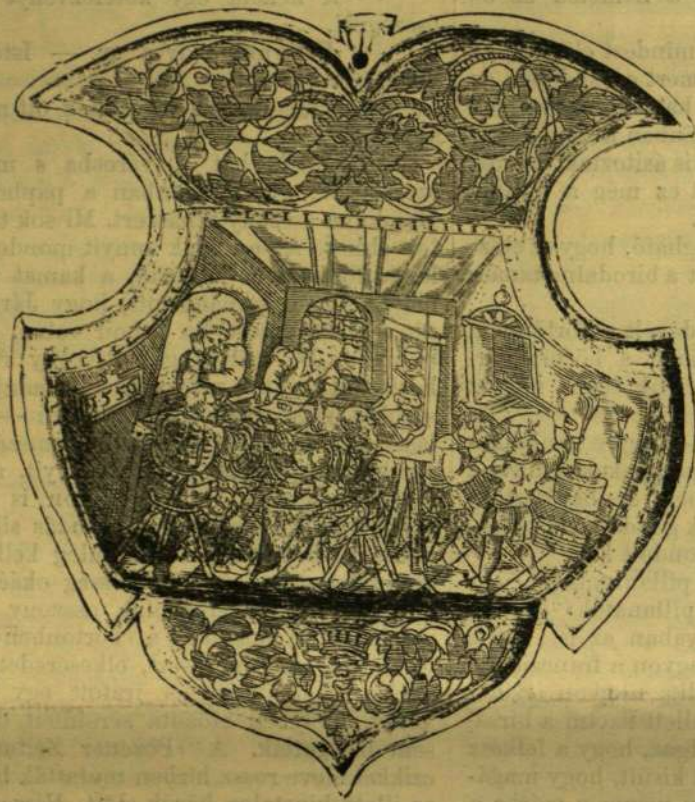
— Morgen.
— Hogy van drága Just ur?
— Hát az én pénzem?
— Oh aranyos Just ur, legyen türellemmel. Földhözragadt szegény vagyok — nem tudom, hogy segítsek bajomom. Férjemet bezárták, bir-ságot kell érte fizetnem — azt se tudom, mihez fogjak. Inkább meghalnék, mint sem így kellen kiülődnom napról-napra. — Várjon még egy kicsit aranyos Just ur!
Könyekben tört ki, s alázatosan megcsókoltá Just uram vastag, vörös kezét.
— Hazajó a földesur, hát tölve veszek kölcsön és megadom önnek.
— Nos hát a bírságot miből fizeti meg?
— Mit tudom én. Eladom a tehenet...
— Én még adok kölcsön magának.
— Isten fizesse meg, drága jó uram. Ha lutheránus vallású is az ur, azért mégis jó ember. Lelkemre! igazat beszélök. — Ha a

többi németek is olyanok volnának, mint az ur, hát áldanók őket.
— Csakhogt én kamat nélkül nem adok pénzt.
— Tudom, tudom.
— Ir nekem egy kötelezvényt az egész összegről.
— Jól van, kedves ur — Isten fizesse meg így is.
— Elmegyünk a városba, s ott megírjuk a szerződést.

Elmentek hát a városba s megírták a szerződést; előbb azonban a paphoz fordult Magdolna asszony tanácsért. Mi sok tanács kellett ehhez. A pap csak annyit mondott, hogy a határidő nagyon is rövid, a kamat nagyon is nagy, és igen sajnálkozott, hogy Járzinszki ur nincs honn, mert ha itthon volna, bizonyára segítene. De hát Magda asszony nem várakozhatott tovább: vagy el kellett adni az ingóságokat, vagy Justtól kölcsönözni — más választás nem volt. Felvett háromszáz márkát Justtól, vagyis még egyszer annyit, a mennyit kitett a 'bírság', hiszen otthon is szükséges volt néhány márka a gazdálkodás sikeres folytatására. Bertóknak sajátkezűleg kellett aláírni a szerződést nagyobb hitelleseg okáért, és Bertók aláírta azt. Magdolna asszony e czélból meglátogatta hőszünetet a 'börtönbén'. A győztes férfiú nagyon levert, elkeseredett és beteg vala. Azonban mégis iratott egy folyamodványt, melyben előadta sérelmeit, de azt meg sem hallgatták. A „Posener Zeitung“ vezércikkei eleve rossz hírbén mutatták be Bertókot az illető hivatalos körök előtt. Hiszen nyilvánvaló, hogy szíven kell viselni a békés német lakosság jöletét, «a mely az utolsó háboruban annyi bizonyítékát adta hazaszeretetének és önfeláldozásának». Természetes, hogy Bertók felfolyamodását ezek után egyhangulag elvetették; de az is természetes, hogy ez szelölött elkeserítő őt.

— Most jutunk mi koldusbotra igazán, — mondá feleségének.
— Bizony koldusbotra, — ismétlé ez.
Bertók hirtelen elgondolkozott valamin.
— Rettenetes sérelem ért engem — szólt meg kis vártatva.
— Böge üldözi gyermekünket, — mondja Magdolna asszony. Elmentem hozzá megkérlelni őt, hát még jól összeszedött. Oh, oh! Most a németek az urak Pogbenbinban. Ők most nem félnek senkitől se.
— Ugy látszik, mert ők a legerősebbek, — rebegi Bertók szomorun.
— Én csak egyszerű pórnő vagyok, de azt mondom: mindenkinél erősebb az isten.
— Benne vagyon a mi reményünk, — tődítá Bertók.

Kis ideig hallgattak mind a ketten; majd ismét Bertók törte meg a csöndet.
— Nos, hát hogy vagyunk Justal? — kérdé.
— Ha a jóságos isten bő termést adna, valahogy kifizetnők őt. Lehetséges az is, hogy a földesur megsegít lenhüket, habár maga is sokkal tartozik a németeknek. Még a háboru előtt beszélték, hogy kénytelen eladni Pogbenbin. Hátha valami gazdag feleséget vesz el!
— És hamar jó vissza közénk?
— Ki tudná azt. Az udvarban beszélök, hogy nem sokára megjő a fiatal asszony. A németek szorongatni fogják őt, ha itt lesz. Oh azok a németek! Mindenhova beveszik magokat, akár a férgek! Akármerre fordulsz, akármerre nézel, akár a falun, akár a városban — mindenütt ott vannak a németek! Talán a mi büneinkert van ez így... És nincs mentés sehol!
— Hátha mégis kitalálnék valamit, mert te okos asszony vagy.
— Mit tudjék én kitalálni? Talán jó kedvemben csináltam adósságot Justnal? Hisz az igazat megvallva a ház, melyben lakunk, s a telek is az övé. Just különben német a többinél, de hát ő is csak a maga javát tartja szem előtt. Nem ad új terminust másnak, nem fog adni nekünk se. Vagy tán én annyira nehéz fejú vagyok, hogy nem tudom, miért kínálja ugy a pénzt! De mit tegyünk! mit tegyünk! — szólott kezeit tördelve, — találj ki te valamit, ha tudsz. Tudtál francziát itni, de mihez fogsz majd akkor, ha nem lesz egy földel, mely alá lehajthatod fejedet, ha nem lesz egy betevő falatod?
A gravelottei győző a fejéhez kapott.
— Jezusom! Jezusom! — sóhajta.
Magdolna asszony jószívü teremtés volt;

AZ ORSZ. TÖRTÉNETI ÖTVÖSMŰ-KIÁLLÍTÁSBÓL. — A BRASSÓI ÖTVÖS-CZÉH JELVÉNYE 1556-BÓL.

meghatotta őt Bertók fájdalma és csakhamar megvizsgálta.

— Csöndesebben, ember, csöndesebben! Ne kapkodj úgy a fejedhez, hiszen még nem gyógyult be. Csak az uristen jó termet adjon! A rozs oly nagyszerű, hogy az embernek kedve van megcsókolni a földet, melyen nő, a buzavetés is nagyon szép. A föld nem német, meg nem sért bennünket. Bárha rosszul lett is megművelve, de azért oly szépen nő minden, hogy na!

Es Magdolna asszony elmosolyodott könyecinek közepette.

— A föld nem német... — ismétlé még egyszer.

— Magda! — szólal meg Bertók, rábámulva düledt szemével.

— Magda!
— Mit kívánsz?
— De te mégis... ó nagyon...
Nagy háladatosságot érzett szívében Magdolna iránt, de azt nem tudta szavakkal kifejezni.

(Folyt. köv.)

EGYVELEG.

* A polgári házasságot Dél-Amerikában is életbe léptették. A „Colonies” így írja le az első esetet: Egy boldog pár belép a városházába, mosolyog

s kacsint egymásra, a vőlegény betesz egy öt fontos bankjegyet, aláír egy okmányt, menyasszonyát karon fogja s kilépve a teremől így szól: „Hogy van, XX-né asszony?” A szertartás alig vesz két percet igénybe.

* Amerikai humbug. Garfield gyilkosának, Guiteannak esontváza most három példányban van kiállítva az Egyesült-Államokban: abból az időből, mikor gyermek volt, mielőtt Garfieldre lőtt és végre abból az időből, midőn fölakasztották.

* A római karneval alkalmából egy farsangi bizottság ötezer frank (lira) jutalmat tűzött ki annak, ki a legérdekesebb maszkban fog megjelenni. A farsanggal különben a rómaiak ninesenek megelégedve, mivel a hatóság a Barbari-nensenyeket tiltotta, a mi fömulatságuk volt régebben.

ARAB SEJK ÉS KISÉRETE, UTBAN BAKER PASA TÁBORÁBA.

A SZUDÁNI LÁZADÁS.

A Nilus felső részénél évek óta dúló háboru, mely a mult év óta a máhdi nagy győzelmei folytán Európa figyelmét is magára vonta, ma már oly jelentőségűvé lett, melyet bizonyos tekintetben világtörténelminek nevezhetünk. Az oly régóta rettegve várt paniszlámizmus, azaz a mohamedán világ újból egyesülése a kereszténység ellen, századok óta nem nyilatkozott oly erőteljesen sehol, mint e lázadásnál s másrészt e felvad népek győzelmei a legelső világralmat, az angolokét, oly komoly megrázkódtatásnak tették ki, mely ma még, midőn hatása jóformán csak Egyiptomra szorítkozik, csak e kis körben válságos, de az angol politikusok nézete szerint tovaterjedésével komoly veszélyek csiráját hordhatja magában. A nagy angol birodalom legtekintélyesebb gyarmata, a kincsekben gazdag indiai császárság s ezenkívül számos más mohamedán, vagy legalább részben mohamedán lakosságú birtok is veszélyeztetve lehet, ha a szudáni hadjárat mielőbb be nem fejeztetik. S pedig ez a jelen viszonyok között egyhamar alig várható.

A máhdi fanatizált hadserege Kordofánban egész Khartum faláig nyomult előre s csaknem érintkezik már azzal a területtel, melyet keleten, a Vörös-tenger partjain, legjelentékenyebb hadvezére, Ozmán Digna elfoglalva tart. A fölkelők birtokában jelenleg jóval nagyobb terület van, mint az osztrák-magyar monarchia s a még el nem foglalt területeken lakó benszülöttek nagyobb része is rokonszenvez velök, míg az angolok sem a benszülött, sem az egyiptomi katonákban nem bizhatnak, a mint azt számos csatában tanusított magokviselete, átpárolásaik, a kairói jelenetek, hol az egyiptomi katonák a Szudánba küldetés ellen egyenesen tiltakoznak s legutóbb Tokár erőd föladása egész világosan bizonyítja.

E nagyérdékű s jelenleg már csaknem a válsághoz jutott háborúval foglalkozik ma Európa művelt közönségének nagy része. Mi is közöltünk már több ízben egyes részleteket e fölkelésről, most azonban az események összehalmozódása következtében újra tüzetesen foglalkozunk e háborúval, s az abban szereplő egyenekről s annak mindeddig kevésé ismert színhelyéről bemutatunk egyet-mást, a mire még eddig nem volt alkalmunk.

A lázadás Dongola és Kordofán tartományokban vette kezdetét, a Felső-Nilus balpartján fekvő tropikus és nagyobbá kopár vidéken, hol a Szahara keleti nyulványának s a nubiai pusztaság déli részének összeszögellésénél arab és berber fajok laknak, itt-ott egy kis néger vegyülékkel; túlnyomólag nomád nép, mely még oly helyeken is, hol a vízbőség és karaván-utak keresztjezése egykissé nagyobb községek alakítását tette lehetővé, jobbára csak sárból készült kunyhókat állít föl, mintegy jelezve kőbor természetét.

A lázadás valódi színhelye azonban jelenleg Egyiptom déli birtokainak keleti része, mely Abessziniától észak felé a Vörös-tenger mellett húzódik el s hol a legjelentékenyebb kikötő városban, Szuakimban, tartja most is az egyiptomiakat gyámoltó angol hadsereg főhadiszállását. E rész a mult év nyaráig még meglehetősen nyugodt volt, de azóta a máhdi tanai ide is elhatoltak s különösen egy rajongó hive, ki egyuttal kiváló katona is, Ozman Digna, a terület nagy részét meghódította, s az egyiptomiak és angolok egyesült seregét több ízben megverte s ujabban két nevezetes erődöt, Szinkátot és Tokárt elfoglalta. Az egyiptomiak, hogy a vallásos jellegű lázadást minél szűkebb korlátokra szorítsák, a mohamedán világ egyik legtekintélyesebb tagját, El-Maghrani Ozman sejket, kit Mohamed próféta egyenes utódjának tartanak, elküldték Szuakimba, hogy ott a máhdi ellen prédikáljon s az egyes mohamedán főnököket meghódolásra bírja. A híres egyházi főnököt a szuakimi angol őrség akkori feje, Baker pasa nagy katonai tisztelgések mellett fogadta s a tisztelteméltó pap buzgóan hozzá látott térítési munkálatához. Kihirdette, hogy az álprófeta nem a hagyományok által megígért Messziás, ki a Hedzsra 13-ik századában eljő, hogy a hívők uralmát ismét helyreállítsa s megátalkozván a máhdi és követőit, felhívta a Szuakim vidékén lakó főnököket, hogy ide jöven nyilvánítsák ki hódolatukat a khedive kormányra irányában és segítsék azt a lázadás leverésében.

Tevfik Mahomed bej, Szinkat hős védője (1 febr. 8.)

Baker pasa,

a Szudán elleni második expedíció vezére.

Sir Hewett admiral,

Szuakim parancsnoka.

A felhívásnak lett is némi sikere. Egyik képünk épen azt a jelenetet ábrázolja, a mint egy arab sejk kíséretével együtt Baker pasa üdvözlétre jő. Azonban Ozman Digna a meghívást határozottan visszautasította s a nagy többség az ő nézetét fogadta el és hozzá csatlakozott.

A harezban szereplő egyének közül ismét bemutatjuk néhányunk arczképét, mind oly férfiakét, kiknek nevével a lapokban mostanában gyakran találkozunk.

Az első, kiről szólni akarunk, TEVFIK MAHOMED BEJ, már nem él. De Szinkat hősiességével ez év február 8-án bekövetkezett halála az ő nevét ismertté és hosszú időközön át emlegetetté tette. Miként a mi Zrinyink Szigetvárot, úgy áldozta fel magát a fiatal hős is Szinkatban. Őt hónapon át védelmezte kised seregével Szinkat nyomorúságos erődjét Ozman Digna, a máhdi kelet-szudáni főhadvezére, nagyszámu és fanatikus hadserege ellen, s midőn a hatalmas vezér megadásra szilitotta föl, e feleletet adta: „Nekem csak két föladat van: beesülem és leányom megőrzése. Az elsőről gondoskodom magam, a másíkról, ha elesem, gondoskodni fog uram, a khedive”. S a hős vezér megtartotta szavát. Alig egy pár napi járó földre Szuakimtól, hol az éltetlen angol sereg tanyázott, védte magát mindaddig, míg az éhség és a fegyverkészlet elfogyása megengedte. Ekkor leromboltatta az erődöt, felégett mindent, 600 megmaradt katonájával kirohant az ellenség közé s karddal kezében esett el. A derék katona csak 34 éves volt, magas, szikár termetű, szép

arcu. Kopt vallású örmény családból született épen azt a jelenetet ábrázolja, a mint egy arab sejk kíséretével együtt Baker pasa üdvözlétre jő. Azonban Ozman Digna a meghívást határozottan visszautasította s a nagy többség az ő nézetét fogadta el és hozzá csatlakozott.

Ellenfele, OZMÁN DIGNA, a keleti szudáni fölkelők közt leghatalmasabb főnök, kit a máhdi mult junius hó óta a vidék teljhatalmu megbizottjává nevezett ki, régi rabszolgakereskedő, mint általában a legtöbb szudáni nevezetesség, de e mellett nem közönséges katonai ügyessége van, igen határozott jellem és merész ember. Gondosan vigyáz hadserege élelmezésére s egész sereg kémet tart, hogy mindenről jól legyen értesülve. Hadipénztárát megadóztatás által tölti meg s különös gondot fordít a dézsmára, a természet nyolczadrészét veheti be. Főtáborá alig 16 angol mérföldnyire fekszik Szuakimtól, a hegyek között. E helyre gyakran összegyűjtí a sejkeket, s leveleket olvas föl előtőlök a máhditól. Ő maga fanatikus hive és személyes barátja az álprófeta, kinél a mult évi nyár kezdetén hosszabb időt töltött. Ő volt az, ki keleti Szudánban, mely addig esendes volt, a lázadást megkezdette. Fanatizmusát mutatja az a levél is, melyet a fenntebb említett sejk Morgani meghívására írt s melyet, mivel magyar lapokban eddig csak ki-

EL-MAGHRANI OZMAN SEJK FOGADTATÁSA BAKER PASA ÁLTAL SZUAKIMBAN.

Ozman Digna, kelet-szudáni fölkelővezér, csapata élén.

vonatosan volt ismertve, egész terjedelmében itt közlünk, a mint következők:

„A legkegyelmesebb isten nevében, hálaival a leghatalmasabb istenhez s imádkozva prófétáinkhoz Mahomedhez, s hasonlóképp az istenhez! Így szól Abu-Beker-Ozman-El-Digna szentségéhez, El-Szaid El-Gialil El-Szaid Mohamedhez, Ebn (fin) El-Ashaz (tisztelőtreméltó) Mohamed El-Morganhoz: »isten védelmezzen mindnyájunkat.« Azért irak szentségéhez, hogy megmondjam, hogy elolvastam levelét s megértettem elejétől végig a tanácsot, a mit jóakarótlag ad, mivel én az az ember, ki jogosítva van ily tanácsot adni. Azt mondja nekünk, hogy uraságot az uralkodó hatalmak küldték s hogy azért jött ide, hogy elozzassa a zavarokat, melyek köztünk vannak... Tudja meg tehát mindenekelőtt, hogy midőn mi a Mahdit az eléjti prófétának, a böles és szent embernek nevezük, meg vagyunk győződve, hogy az egész föld, keletről nyugotra, nem képes vele birni — isten keze levén vele, — a mi előbbre teendő minden emberi egyesülésnek és hatalomnak; és hogy nekünk a legesélyesebb aggodalmunk sincs az ő ügye diadala fölött, melyet mi soha sem hagyhatunk el. Kérjük tehát Uraságot, jöjjön el s látogasson meg minket, hogy ez ügyben beszélhessünk. Ha Ön az isten küldöttének kezében áll (védelmezze őnt általa), ön maga is megítélheti a helyzetet: de ha csak az a szándéka, hogy a földi hatalom pörtösává szegődjék, azt is megérthetjük s az elég lesz.»

Ozman El-Digna, mint a mellékelt rajzból látható, mely őt Baker pasa ellen vonulva tünteti fel, igen egyszerű ember s a félvad ország más főnökeitől sem mivéltetés, sem külső megjelenés tekintetében nem nagyon különbözik. A fanatizmus s a több terem egymásután kivívott győzelem azonban most már rendkívüli hatalmat adott kezébe s működését nemcsak keleti Szudánban, de a hatalmas angol parlamentben is kiváló fontosságúnak tartják.

E férfi diadalainak s különösen a Tokar megmentésének küldött expedíció febr. 4-ki tönkretételének tulajdonítható főképp, hogy Baker pasát, ki mint tekintélyes vezér s különösen a híres utazó és volt szudáni főkormányzó testvére, előbb a szudáni angol hadsereg főparancsnoka volt, letették s helyébe Sir Hewitt admirált, a Szuakinál horgonyzó angol hajók parancsnokát, nevezték ki. E férfi arcképét is közöljük, mint a ki Gordon pasa után jelenleg a legtekintélyesebb angol vezér a harczerén. Sir Hewitt 1834-ben született s egy yorkshirei orvos fia volt. Már 1847-ben belépett az angol tengerészek közé s fiatal éveit a birmai és kínai hadjáratokban töltötte el. Először a krimiai hadjáratokban, Szepastopol ostrománál tüntette ki magát s ez alkalomból hadnagy, majd később, az inkermani csata után parancsnok lett s mint ilyen a »Beagle« hadihajóval Keres és Jenikale elfoglalásánál és az azovi expedíciókban részt vett. Számos érdemrenddel kitüntetve, 1862 kapitány lett s az »Active« hadihajóval Afrika nyugati partjaira küldték, hol az ashami hadjáratban (1873—4.) is működött. Kussassie bevételeért lovaggá neveztették. 1875-ben kalózhajók ellen, melyek sok rablást követtek el a partokon, a Kongo mentében vezetett expedíciót 1878. admirál lett. A múlt évben, az egyiptomi hadjáratban, a Sueznál s a Vörös-tengeren levő hajók parancsnoka volt s a hadjárat végén a kelet-indiai hajóhad parancsnokává nevezetett ki, melynek működési köre kiterjed a Vörös-tengerre s Kelet-Afrika-ra is. E minőségében volt jelen az »Euryalus« hadihajóval s néhány bárkával Szuakin mellett is a lázadás kezdete óta, a

mely ellen egy pár alkalommal, midőn Ozman El-Digna emberei egész a partokig merészkedtek, ő is harcolt. Sir Hewitt Vilmos még erőteljes ember, 1857-ben nősült, neje Wood Emilia Janka, a volt patrisi angol konzul leánya. A szudáni hadjáratban szerepelt már előbb bemutatott a lapok hasábjain: a Hicks pasát, kinek a tizezer főt meghaladó hada teljesen megsemmisült El-Obeid mellett s ő maga is elcsúszott a máhdi csapatai ellen három napig vívott véres csatában, és a Gordon pasát, ki Szudán paczifikációjával van megbízva, s ki e czélekből már Khartumba is érkezett.

Ezzelal Hewitt admirálon kívül még az Anglia által az egyiptomi kormány rendelkezésére bocsátott harmadik tábornok, Baker pasa arcképét is bemutatjuk, a nevével kapcsolatos események rövid előadásával.

A mint az El-Obeid melletti véres katasztrófa híre Kairóba megérkezett, azonnal kiállított egy újabb csapat, mely Szudán felé vonuljon s legalább a lázongó tartomány északi részét biztosítsa, elzárva az álprófeta előnyomuló seregének útját Egyiptom felé. E csapat parancsnokául Baker pasát nevezték ki, az egyiptomi csendőrség vezérét, kinek multja elegendő kezességet látszott nyújtani, hogy ily fontos küldetést megbizathassék. Baker pasa ugyanis az orosz-török háború folyamán azon angol tisztnek közé tartozott, kiket a londoni kormány fölhatalmazott, hogy a szultán seregében szolgálatot vállaljanak. Baker pasa e minőségében mint vitéz lovasvezér tünt ki több csatában. Később egyiptomi szolgálatba lépett s itt mint a csendőrség parancsnoka nem közönséges szervező tehetségének adta tanujleit.

Annál megdöbbentőbb volt tehát, midőn február hó első napjaiban híre érkezett, hogy az ő parancsnoksága alá helyezett expedíciót is megtámadták a szudániak, s több mint fele részében teljesen megsemmisítették. Nagy csapás volt ez Egyiptomra, mert ez által egész Szudán elveszett, sőt még a khartumi, tokari, trinkati egyiptomi helyőrségek is a legválságosabb helyzetbe jutottak, sőt, mint most már tudjuk, e két utóbbi áldozatú is esett az álprófeta csapatainak, melyek e helyeken legyilkolták még a nőket és gyermekeket is.

A fölhaborodásnak egész zivatarja kerekedett e híre Európában Baker pasa ellen, a ki maga a szörnű meszárlásból elmenekült, a mikor egyenest gyávasággal kezdtek vadalni. Nehéz azonban, a körülményeket nem ismerve, elhatározni, mennyiben terbeli Baker pasát ez újabb csapásért felelősség. Annyi bizonyos, hogy az egyiptomi katonaság nem bizonyult elég alkalmasnak katonaságnak, természete sem harcziás, a mellett pedig nem hogy lelkesülne angol tisztjeiért, de sőt jobban gyűlöli őket, mint szudáni faj- és hitrokonait s a mikor teheti, meg is ragadja az alkalmat, hogy átpártoljon a prófeta csapataihoz.

Az érintett ütközet február 4-én történt, egy tuskés, bozótos területen, néhány órányira Trinkattól. Baker csapata 3600 főből állott, 300 darab teherhordó tevével s több Krupp-ágyúval, melyek az előcsapathoz voltak besorozva. A tartalék török lovasságból állott.

Reggel 8 óra felé apró ellenséges csapatok közeledtek a sereg felé, a nélkül azonban, hogy támadtak volna. Az ügyukat nem lehetett elle-

nők használni, mert szétszóró rajokban esatárogoltak. Szerencsétlenségre sürű darabos csorakedett alá, mely elvett minden kílátást. Ez alatt az ellenség észrevétlenül tömörülhetett a döntő támadásra. Az egyiptomi gyalogság rend és szabály nélkül hatolt előre s mikor az ellenséges lovasság előtöppant, lehetetlen volt vele néyszöveget formáltatni. Csak három falát sikerült a karrénak nagy nehezen fölállítani. A szudáni arab lovasság a nyitott oldal felől berohant s rettenetes kaszabolást kezdett, mindent letiporva maga előtt. A szétrobbantott sereg esze nélkül futott szét a síkságon, elhánnya fegyverét s vadul futva öt mérföldnyire, egész azokig a földből hányt védműveket, melyek mögött a mult éjszakát töltöttek.

Baker pasa még itt is hiába kísérte meg serege romjait visszafordulásra s ellentámasra birni. Szerencsére a török lovasság most intézett az ellenségre egy hatalmas támadást, mi alatt a gyalogság egy részének sikerült elérnie a trinkatati lagunát s az ott horgonyzó angol ágyúszázadokra menekülnie.

Az egész csapathól csak 1500 ember maradt meg, a többi mind odaveszett.

A VALLÁS-FELEKEZETEK AZ EGYESÜLT-ÁLLAMOKBAN.

(Folytatás.)

A baptistákat már nálunk is nagyon jól ismerik, vízbefelhasználási (volutaképpen keresztelési) kísérleteikről. A baptisták már nagyrészt igen vakbuzgó emberek s legkevésbé sem idegenkednek a templomban az ajúlodozási s más effele jelenetektől. Életemben egyszer voltam egy baptista templomban, de nem is kíváncszom oda többet. Ha ezt elmondom, a vallás egész lényege világossá lesz előttük. Már korábban értesítettek, hogy egy közeli templomban keresztelés lesz. Elmentem tehát a karczatra, lehetőleg közel a szöszkehez. A pap énekkel nyitotta meg az isteni tiszteletet, aztán bibliát olvasott, imádkozott, ismét énekelte a végre prédikált. E prédikációban előadta a lelkipásztor egy pénztárnok történetét, kit a sátán már-már arra vitt, hogy a rábizott pénzt ellopja. Midőn azonban épen ki akarja nyitni a Wertheim-kaszát, jobb értezte a helyes utra téríti s őszintén megbánja bűnét. A pap ezután kifejtette, hogy mily gyalázatos gazember lett volna az a pénztárnok, ha rögtön el nem ment volna főnökéhez, és el nem bocsátotta volna magát. A beszéd oly hatásosan, s oly élénk színezettel volt előadva, hogy az igazat megvallva, engem kilelt utána a hideg. De nemcsak magam voltam ily állapotban; a közönség legnagyobb része szintén borzasztón föl volt izgulva s egész csodálatos, állatias morgásokat hallott. Hanem most jött a dolog java. A szöszék alatt levő deszkákat eltávolították, úgy hogy pár pillanat múlva egy fehér márványból készült nagy fűrdő állott készen, sziníg megtöltve vízzel, mely oly fekete volt, hogy a feneket nem lehetett látni. A pap nemsokára megjelent hosszú, czombig érő kauszuk csizmákban. Bátran hatolt be a fűrdő közepére s ott a mellette álló feketebe öltözött nő gyorsan felkapta s úgy belemártotta a vízbe, hogy semmi testrésze sem látszott ki a sötét fűrdőből. Ezzel vége volt a ceremóniának s én örültem, mikor az utcán kinn lehettem. Később értesültem, hogy ezek a keresztelések a vidéken mily veszedelemmel járnak, hogy a hideg időben mennyi »hívó« kap tüdőgyuladást, s évenként mennyi vész el ilyen uton.

Vajjon tudta-e az öreg Wesley (a methodista vallás megalapítója), mikor a methodista vallást hirdetni kezdte, hogy vallása egykor ugy el fog terjedni, hogy öt földrészen dicőitendik nevét? Kétségkívül oly vallást alkotott, mely az emberiségnek már rendkívül sok jót tett és fog tenni, még pedig különösen a jótékony-ság szelleme által. Az Egyesült-államokban vallása mindenütt nagyon el van terjedve, különösen a négerék között, kik vagy baptisták vagy methodisták. Mint már említett, Wesley János maga jött el Oglethorpe-ál Georgia-ba, hogy az indiánok között hirdesse tanát. Rendkívül vallásos ember volt; már ifju korában egyesült 15 oxfordi tanulóval egy vallásfelekezeti alakítására, melyből később kinőtte magát a hatalmas methodizmus. Több mint 50,000 prédikációt tartott s Amerikában való tartózkodása alatt a pusztá földön hált és sem bort,

József, e mű fordítója, megmutatta nekünk az említett táblákat, melyek aranyból valának; mi mindazokat, melyeket Smith lefordított, kezünkkel megérintettük s láttuk rajtuk a metszeteket, melyek ódon kinézésűek valának, furesa művészi kivitelűek. Azt mi a legkomolyabban bizonyítottuk, hogy az említett Smith megmutatta nekünk a táblákat, mert mi azokat kezünkkel érintettük s bizonyosan tudjuk, hogy az említett Smithnél vannak a táblák. A világ szeme láttára aláírjuk nevünknek annak bizonyítására, a mit láttunk s annak, hogy nem hazudunk, — isten minket ugy segítjen.»

Whitmer Krisztián, Page Hírám,
Whitmer Jakab, id. Smith József,
ifj. Whitmer Péter, Smith Hyrum,
Whitmer János, Smith H. Sámuel.

Smith József maga tiltotta a soknejeséget, sőt a Nephi II-ik könyvében, Jákobról szólva, mint a legborzasztóbb bünt említé föl. Brigham Young azonban már behozta a polygamiát, s épen ez az a családok, melylyel a mormon hitértekez a világ legkülönbözőbb részeiből híveket szereznek. Jellemző, hogy Salt-Lake-City-ben, a Brigham Young palotája kapuján egy sas látható, mely körmeit egy méhkasba vágja. E sas, mely a szorgalmas méhek munkáját szedi el, nagyon is emlékeztet bennünket Brigham Youngra magára, ki a szegény, tudatlan nép munkájának gyümölcsét vette el s szerzett magának milliókat, mert a prófeta távolról sem volt ostoba ember s bányából s a tizedadóból nagy vagyon szerzett. Feleségei — mint ezt egyszer maga is kijelentette — oly nagy számmal voltak, hogy minde nem is emlékezett. Ajánlotta Mark Twainnek, hogy 10—11 feleségnél többet soha se vegyen, mert ennyi minden körülmények között elegendő.

Ha az Egyesült-államok kormányának szempontjából vizsgáljuk a mormon kérdést, be kell vallanunk, hogy megoldása rendkívül nehéz. A mormonok oly kibuzó ajtókát találnak, hogy a törvény keze nem éri őket utól. Utáiban minden mormon megesküszik arra, hogy neki csak egy felesége van, s a nők ugy vannak betanítva, hogy szükség esetében megtagadják férjeiket. Eddig a kormány csak szegyenletesen hallgatott a dologról, de legközelebb kénytelen lesz belátni, hogy Smith József hívei statust képeznek a státusban. A mormon államnál furfangosabb theokrácia alig képzelhető. Legközelebb hallani fogjuk, hogy Utah territóriumból állam lett; kormányzója (kit már most nem az elnök nevez ki) mormon, szenátorjai, képviselői mormonok, kik fölcsóznak a kongresszusban és nyíltan hadat üzennek az Egyesült-államoknak. Hogy Young maga ellenesége volt a kormánynak s az amerikai népek, az kitűnik abból is, a mit a polgárháborúra vonatkozólag mondott: »az északiak — ugymond — kérik az istent, hogy pusztítsa el a délieket, s a déliek azért imádkoznak, hogy semmisítse meg az északiakat; én ament mondom mindkettőnek az imádságára.« Ezt mondotta az amerikai tyrannus, kinél még a minden oroszok ezírja sem nagyobb despota. Ugyanez az ember megesküdt a bíróság előtt arra, hogy neki csak egy felesége van, s kevéssel halála előtt kijelentette a mormon Tabernacle-ben, hogy 12 év múlva ő fogja kinevezni az amerikai Egyesült-államok elnökét. A mormon állam főbb hivatalnokai mind arra tanítják a népet, hogy csak az ő államuk a helyes, hogy eljön az idő, mikor Amerikát az ő prófétájuk fogja kormányozni. »Kormányformánk republikánus, de ez azért királyság.« Ez volt a Brigham Young kedves mondanása. Az utóbbi időben a lapok már kezdik megtámadni a mormonokat s fölívni a kormányt, hogy tegyen valamit ellenök, »mert — ugymond egy lap — különben nem sokára újból polgári vért kell ontani.« — Mondják, hogy Garfield akart volna valamit tenni a mormon ügyben, de őt elvitte a halál, s így most ismét várni kell, — ki tudja meddig.

(Vége követkeik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A »Budapesti Szemle« márciusi kötetének több czikke az előbbi kötetekben kezdődött érdekes közlemények folytatása. Ilyenek Pálffy Albert regénye. »Anyá és grófné«, I. Frigyes Vilmos, porosz király, Ballagi Aladár történelmi tanulmányából a harmadik és befejező rész: »Tanulmányok népnök életviszonyairól«, szintén befejező része Földes Béla statisztikai dolgozatának. Az új közlemények közt

kiváló érdekű Rajeczi István »A gonosz szellemek« című czikke, mely a lapunk olvasói előtt is jól ismert Dosztojevski orosz író hasonló című nihilista regényét ismerteti, s az ismertetést összeköti az orosz politikai és társadalmi viszonyok vizsgálásával, a nihilizmussal, s ennek az orosz irodalomra való hatását is felmutatja, mert az orosz írók, kik általában az igazi orosz életet szokták festeni, nem maradtak érzéketlenek se a nihilizmus eszméi, se képviselői iránt s már Csernevicsky és Turgenyov is irtak azokról. Dosztojevski regénye a betvenes évekől való, mikor a nihilizmus már teljes hatalmában volt. Az orosz társadalom e nagy pathologia abból a korszakból nyújt megható, élethű, magas lélektani szempontból kidolgozott képet »A gonosz szellemek«-ben, melyet az ismertető realistikus remekműnek mond, s óhajtja hogy magyarra is lefordítsák. Közli ezután a »B. Szemle« Pailleronnak a francia akadémián januárban tartott szövegfordító beszédét Anadán David fordításában, mely Pailleron elődjéről, Blanc Károlyról szól és a költői eszmékben annyi magyarsággal nyújt tanulságot formailag oly alakban, hogy élvezettel olvashatja bárki. A szépirodalmi közlemények közül Gyulai Pálnak »Gyümölcsösben« című szép költeményét, melyet a kitűnő szerző a Kisfaludy-társaság közülésén olvasott föl, lapunk mai száma közli. Varga Bálint a Boileau szatirából fordított le egyet: »Mojélehez, a rím és értelem összeegyeztetésének bujos voltáról.« A könyvismertetések közt találjuk rf-től a német tudós, Schrader »Nyelvtudomány és őstörténet« című munkájának fő elemzését; az akadémia kiadványai közt megjelent régi magyar munkáit, Kompaty Benedekét »Az Zenth Paal leveley magyar nyelven«, mely 1533-ban jelent meg először; »Lalla Roukh« fordításának bírálatát, míg a »Legújabb politikai divat« című rópiratról Palszky Ferencz ír, stb. A »névtelen levelek« szerzője egy könyvről, Bánóczy József »Kisfaludy Károly életé«-ről emlékezik meg. A »B. Szemle« előfizetési ára félévire 6 forint.

»Kendi Margit«, történelmi dráma, írta Bartók Lajos. A nemzeti színházban még e hóban színe került Bartók műve. A kritika akkor tüzetesen foglalkozik majd vele, s akkor is van helyén szimfóniáirni, mikor ez színpadon is megjelent már. A költészet barátai számára azonban mint könyv is érdekes a jeles költő e terméke, mert költői eszmékben gazdag és előadásában választékosan, erőteljesen szól a nyelvezet. A Franklin-társulat díszszel és izléssel állította ki a kötetet, szép metszésű betűkkel, merített papíron. Tartalom és kiállítás alkalmassá teszik kedveskedő ajándéknak. Egy ily füzött díszkiadás példány ára 2 frt.

»Dalok és regék«, című kötet jelent meg Szegeden, Burger Gusztáv és társa kiadásában, Jankó János több rajzával díszítve. »Bisa Lajos írta, az ifjuság számára, kiknek meleg szívvel, szípen gördülő versekben mond el dalokat, meséket, elbeszéléseket, erkölcsi tanulságokat, a mikben vidámság, szeretet nyilatkozik, s a szerző bír azokkal a tulajdonokkal, hogy a mit mond, könnyen és mint kellemest befogadják kedély. Nem ugynevezett gyermekversek ezek; tartalma és formailag is jóval többek, s a költészetben kérnek helyet magoknak. Van köztük több, mely Pósnak előbbi és sok dícsérettel találkozott kötetéből van átvéve e csoporthba, de van számos olyan is, mely egyenesen a zsenge olvasóknak készült. A sokféle tárgy is érdeme, s így a gyermekkedélyre minél jobban fog lantni. Nehány népmesét is feldolgozott s a hazaszeretet hangját szintén hallatja. Jankó János sikerült rajzaival, esinos kiállításban, kemény kötésben jelent meg e józaváló mű, melyet a szerző Jókainak ajánlott.

»Újabb költemények«, írta Dömötör Pál. A szerző, kit lapunk olvasói számos költeménye után jól ismernek, ezelőtt nyolcz évvel (1876) adta ki költeményei első gyűjteményét. Akkor is figyelmet ébresztett, s a kritika is elismerte, hogy ha magasan járó képzelet és teremtet erő nem is sajátja, a kedélyi és érzelmi költészet terén figyelmet érdemlő tehetség. Hogy a formában, külsőleg-belsőleg, tetemesen haladt azóta is, most megjelent új kötete a bizonyosság, Versei nagy része családi érzelmeket fest, s ezekben bensőséges, igazság s egyszerű, de meleg kedély nyilatkozik. Imádjá nejét, gyermekeit; otthonától, azoktól nem bír elszakadni — s elszakadva forrón vágyik vissza.

